

Saue vald
HARJUMAA

Lehetu küla arengukava
2019 - 2024

*Sina oled minu maa,
siin on minu töö,
siit lähevad mu teed,
siiä tulen ma taas.
Mina vastutan sinu
ja sina minu eest.*

(luuleread pärinevad Vaike Rätsepa poolt koostatud Saida sovhoosi kroonikast)

Sissejuhatus

- 1. Külakirjeldus ja tänane olukord**
- 2. SWOT analüüs**
- 3. Küla tulevikupilt**
- 4. Küla arengueesmärgid**
- 5. Tegevuskava**
- 6. Arengukava jälgimine**

Lisa – Ankeetküsitluse tulemused

Sissejuhatus

Lehetu küla arengukava aastateks 2019-2024 on küla tegevuse, eesmärkide ja rahaliste vahendite kavandamise aluseks olev dokument. Arengukava sisaldab ühelt poolt ülevaadet praegusest küla olukorrast, teisalt aga vaatab tulevikku, pannes paika pikemaajalised arengusuunad ja eelistused ning tegevuse kavandamise alused. Dokument on valminud Saue Vallavalitsuse ja Kohaliku Omaalgatuse programmi toel.

Arengukava on vajalik selleks, et elu Lehetu külas külaelanikele elamisväärsemaks muuta. Arengukava koostamine aitab ühiselt läbi mõelda küla vajadused ja võimalused; teadvustada küla tugevaid külgi ja nõrkusi. Arengukava koostamisel leitakse võimalusi külaelanike kaasamiseks küla arendamisse ja ühistegevusse. Arengukava ühine koostamine võimaldab sõnastada konkreetset eesmärgid ja tegevused, mida hakatakse ühiselt ellu viima. Läbimõeldud tegevus on aluseks ressursside efektiivsemale kasutamisele ja seeläbi on võimalik saavutada paremaid tulemusi. Külaelanike seas läbiviidud küsitluse tulemusena selgusid peamised puudujäägid külas, milleks olid: valgustatud kergliiklustee puudumine Lehetu – Turba vahel, lammutamata 4-kordne maja, koordineeritud ühistranspordi puudumine, poe puudumine külas, kesk- ja vanemaerialistele elanikele suunatud ühistegevuse vähesus. Peamiste arengueelistustena sõnastas arengukava algatusrühm tugeva identiteeditundega aktiivse külakogukonna tekitamise ja toimiva külakeskuse edasi arendamise. Eelisarendatavate valdkondadena nimetatakse arengukavas külaelanike ühtekuuluvustunde tekitamist läbi ühisürituste korraldamise ja inimeste kaasamise ühistegevusse, küla maine parandamist, külakeskuse renoveerimist ning aktiivse külaseltsi tegevust. Küla arengukava on koostanud arengukava algatusrühm perioodil september 2018 – veebruar 2019. Algatusrühma tööst on osa võtnud MTÜ Lehetu Külaseltsi esindajad Olvia Laur, Angela Aljas, Elvi Urgas, Anu Parts ja küla elanik Vallo Aljas. Ekspertidena on töörühma töösse haaratud Anneli Kana ja Tartu Ülikooli majandusteadus-konna turundus dotsent Andres Kuusik. Töörühma liikmed pidasid 4 töökoosolekut. Tööprotsessi käigus on arengukava algatusrühma poolt läbi viidud küla SWOT-analüüs. Töörühma liikmed on osalenud arengukava osade kirjutamisel. Arengukava koostamise käigus viidi läbi küsitlus külaelanike hulgas. Küsitluse tulemusena selgusid külaelanike arvates suurimad probleemid Lehetu küla elus ning elanike ootused.

1 Küla kirjeldus ja tänane olukord

Küla ajalooline taust

Lehetu küla ajaloost on koostanud ülevaate 2003. aastal OÜ Eesti Isikuloo Keskus. Projekt sündis Lehetu Maanaisteseltsi tellimusel.

Praeguste andmete põhjal võib kindlalt väita asustuse olemasolu praeguses Lehetu külas viikingiajal ja hilisrauaajal (ca800-1200 pKr). Sellele viitavad leiud sovhoosiaegse töökoja lähedalt, samuti mõisahoonest ida poole jääv omaaegne küla ase, praegu muinsuskaitsealune asulakoht. Tõenäoliselt seostub keskaja algusega (13. sajand) ka külasüdames asunud külarahva matmispaik – külakalmistu.

Lehetu küla mainitakse „Taani hindamisraamatus“, mis koostati aastail 1219-1220 ja viidi lõpule 1241. aastal. Küla suurus – neli adramaad – jäi alla keskmise. 1500. aastaks oli Lehetu suurus kahanenud kolmele adramaale.

Küla maad kuulusid algul Kelba mõisale, Lehetu mõis eraldati sellest 17. sajandi algul. Talude arv külas oli selleks ajaks suurenenud, kasvades 18. sajandi alguseks kümne taluni. Põhjasõda ja sel ajal toimunud rahvastikukaotused (nälg, katk jm) kahandasid küla tunduvalt, 1744. aastal oli külas vaid kuus talu kahe ja poole adramaaga.

18. sajandi lõpuni kuulus Lehetu mõis mitmetele omanikele, kellest enamus ei elanud Lehetus. Siin hakkasid elama alles Klugenite suguvõsa liikmed, kes valdasid mõisa kõige kauem (1765-1857). ka järgmised omanikud – Maydellid – elasid Lehetu mõisas. 20. sajandi alguses vahetas mõis jälle tihti omanikke. Lehetu mõisa viimane omanik oli Edgar Meikov. Lehetu mõis likvideeriti 1924. aastal ning selle vara müüdi kohalikele asunikele ja teistele soovijatele.

Nagu kõikidest mõisapiirkondadest sai ka Lehetust 1866. aastal Lehetu vald. See oli maakonnas üks väiksemaid. Lehetu vald liideti valdade liitmise protsessi käigus 1891. aasta Riisipere vallaga. 1916-1917. aastal oli Riisipere valla nimi Sergejevi (Sergei) vald. 1938-1939. aasta vallareformi käigus kaotati ka Riisipere vald ning selle alad läksid suuremas osas Nissi, vähemas osas Varbola valla alla.

Lehetus anti lastele kooliharidust juba 18. sajandil. Koolimaju tollal veel ei olnud, õpetust anti mõnes suuremas talutoas. Hiljemalt 1868. aastal oli kool Lehetus olemas. Esimesed täpsemad andmed kooli kohta on 1870. aastast, kui seal oli 20 õpilast. 1900. aasta talvest Lehetus kooli enam ei olnud. Hiljemalt 1932. aastal aga tegutses Lehetus taas 6-klassiline algkool. Kuna kool asus tegelikult Nurme külas, nimetati see 1940. aastal ümber Nurme algkooliks.

Taludest on kõige vanemad Mäe, Vainu, Paju talud, Kuusiku, Rehemäe hajatalud ning veskikoht (hilisem Vanaveski). Nende vanus on üle 300 aasta. Talude päriseks ostmine toimus teiste piirkondadega võrreldes hiljem. Siiski oli 1913. aastaks päriseks ostetud seitse talu umbes kahekümnest. Popsitalusid oli Lehetus vähe.

Talupidamise kallidus tingis rahva lahkumise Lehetust. Kuigi 19. sajandi keskpaigani tuli valda juurde ja lahkus umbes sama palju inimesi, hakkas 1860. aastatest ülekaalu saavutama väljaränne. Peamine tõmbekoht oli Tallinn, kuid liiguti ka paljudesse naabermõisatesse ning -kihelkondadesse. 1881. a elas Lehetu mõisapiirkonnas 138 elanikku. Valdade liitmise ajal oli Lehetu vallas 61 meeshinge.

Seltsitegevus oli enne Teist maailmasõda Lehetus tagasihoidlik, tõenäoliselt osaleti Riisipere ja Nissi organisatsioonide tegevuses.

Edasised kättesaadavad andmed on aastast 1945 ning pärinevad Saida sovhoosi kroonikaraamatust nr 1, mille on koostanud Vaike Rätsep.

Pärastsõjaaegset Lehetu küla elu on kõige rohkem mõjutanud Saida sovhoos, mis organiseeriti 9. aprillil 1945. aastal. Samal aastal moodustati Lehetus Eesti Energia Ellamaa Turbatööstuse Tööliste varustamise osakonna abimajand „Paju“, kuhu kuulusid mitmed talud. Aastate jooksul ühinesid osa taludest erinevate piirkonna kolhoosidega, kuid Juhani talu püsis üksiktaluna kuni 1950. aastani, mil see liideti Saida sovhoosi külge. Samuti anti abimajand „Paju“ 1949. aastal üle Saida sovhoosile. Lehetu talude ja abimajandi baasil moodustati Saida sovhoosi Lehetu osakond.

Veel esimesel sõjajärgsel kümnendil oli Lehetu üksikute taludega küla metsa, padrikute ja soode keskel. Talud asusid nagu saartel, kevaditi lainetas kõikjal tulvavesi. 1953. aastal alustati Lehetus maaparandustöid, mille käigus ehitati Lehetus siseteid 8,5 km ulatuses.

Ehitustöö külas algas 1952. aastal, mil kohandati vanad taluehitised perekondadele korteriteks, ehitati loomakasvatushooneid jne. 1954. aastal tabas siinset paikkonda suur tulekahju, mis hävitas peaaegu kõik hooned. Tulekahjus hävis ka 33 mullikat. Pärast tulekahju ehitati mõned elumajad, saun, töökoda, kontor ja kaasaegsete tingimustega kortermaja, kauplus. Hiljem hakati ehitama kõrghoonet – 4-korruselise 16 korteriga elumaja 1970. aastate alguses.

1957. aastal toodi Saida sovhoosi keskus Lehetusse, sest asukoht oli sovhoosi alade keskel. 1953. aastani oli Saidal oma jõujaam elektrienergia tootmiseks, siis saadi Kernu alajaamast korralik elektrivool. Korralik tööstusvool jõudis külasse 1961. aastal. Küla telefoniseeriti 1960. aastal. Aastatel 1961-1962 nimetati Saida näidis-katsesovhoosiks, kuna peeti Keila rajoonis kõige perspektiivikamaks majandiks. Sovhoos korraldas rajooni spetsialistidele seminare ja nõupidamisi. Aastatel 1961-1968 andsid sovhoosi spetsialistid Turba Keskkoolis tootmisõpetuse tunde ning viisid läbi praktilise töö tunde sovhoosis. 1964. aastal avati söökla, 1967 avati lasteaed algul ühes korteris, järgmisel aastal aga uus 50-kohaline lasteaed.

Küla töösaavutusi on mitmeid: sovhoos esines põllumajandusnäitustel Eestis ja Moskvas nii hobuste, sigade ja lehmadega ning saavutas palju kordi kõrgemais ning esimesi auhindu. 1962.

aastal toodi Lehetu lautadesse hollandi mullikad. Esimesed masinlüpsi agregaadid toodi 1965. aastal. Kunstlik seemendamine algas 1959. aastast.

Ka vaba aega sisustati kasulikult: tehti sporti, kunstilist isetegevust, käidi ekskursioonidel. Külas oli näitering, naisansambel, meeskvartett.

1993. aastal likvideeriti Saida sovhoos ning selle baasil rajati Saidafarm, mis spetsialiseerus mahepõllumajandusele. Koos sovhoosiga suleti ka söökla. Praeguseni on farm küla suurim tööandja ning külaelu mõjutaja. MTÜ Lehetu Maanaisteselts rajati külaelu arendamiseks 1997. aastal, mis 2005 aastal nimetati MTÜ Lehetu Külaseltsiks. Lasteaed suleti aastal 2000. kauplus vahetas omandivormi korduvalt kuni erakätes olles aastal 2004 suleti. 2013 aastal suleti Lehetu raamatukogu ja käesoleval ajal on Lehetu külakeskuses võimalik lugeda ning laenutada raamatuid, ajalehti, ajakirju ja kasutada internetiteenust.

Küla paiknemine

Lehetu küla asub alates 2017. aasta oktoobrikuust Kernu valla, Nissi valla, Saue linna ja Saue valla ühinemise järel Saue valla lõunanurgas. Kuni selle ajani asus Lehetu küla Nissi vallas. Kaugus Saue vallakeskusest on 33 km, Riisipere halduskeskusest on 10 km ja Turba alevikust 5 km. Kaugus Tallinnast on 55 km ning Haapsalust 50 km. Tallinn-Haapsalu maantee jääb 6 km kaugusele ning Tallinn-Pärnu maantee 15 km kaugusele. Ühendused suuremate valla asulate, Tallinn-Haapsalu ja Tallinn-Pärnu maanteega on asfaltkattega.

Lehetu asub tõmbekeskuste seisukohalt perifeerses alas. Esimese tasandi tõmbekeskuseks on Tallinn ning teise tasandi tõmbekeskuseks Turba ja Riisipere alevikud.

Küla looduslikud olud

Küla pindala on 29,97 km². Sellest 39% moodustab metsamaa ja 24% haritav maa. Küla lõunapiiril voolab 9 km ulatuses Ellamaa oja, millesse suubub 6 km pikkune põhja-lõuna suunal läbi küla voolav Turba peakraav.

Maastik on tasane ja soine. Küla lõunanurgas on kaks vääriselupaika, mis küll ei sea piiranguid. Vanaveski läheduses asub puisniit.

Küla majanduslikud olud

Lehetu külas asuvad järgmised ettevõtted:

Saidafarm OÜ – tegevuseks mahepõllumajanduse viljelemine ja piimatoodete tootmine ning nende turustamine. Firmas on 30 töötajat.

Seve Ehituse AS – tegevuseks on elementmajade tootmine ja püstitamine. Firmas on 90 töötajat, neist 35 töötavad Lehetu küla majatehases.

Lehetu Auto OÜ – tegevuseks on kaubaveod ning mootorsõidukite osade ja lisaseadmete müük.

Lehetu Mats OÜ ja Lehetu Sepikoda OÜ tegevus on peatunud.

Kui mõne ettevõtte tegevus on peatunud, siis alates 2006 aastast on Lehetu inimeste ettevõtlikkus kasvanud. Lehetu külla on registreeritud järgmised ettevõtted: Säde ja Sära OÜ, ProMerk Pluss OÜ, Skaperin OÜ (Delis Catering), Yacht Trans OÜ, Toiduvõlur OÜ.

Korterimajade haldamiseks on külas asutatud Korteriuhistud - Nurga, Papli, Sireli, Lehetu Tamme, Vahtra.

Isikuteenuste olemasolu kohapeal puudub. Lehetu külast 5 km kaugusel asub Turba alevik ja seal on kauplus, juuksuri ja manikööri teenused.

Avalikud teenused - lasteaed, põhikool, spordihoone, perearstikeskus ja hambaravi teenus – asuvad Turba alevikus. Lehetu külakeskuses on võimalik lugeda ja laenutada raamatuid, ajalehti, ajakirju, kasutada internetiteenust, lastele ja noortele toimub 3 x kuus loovtöö ring. Huviringides on võimalik käia Turba ja Riisipere kultuurimajades, Turba spordihoones ning ka Keilas või Tallinnas.

Täiskasvanute koolitust kohapeal ei toimu. Ainult ettevõtjad koolitavad oma töötajaid vastavalt vajadusele.

Küla infrastruktuur

Elektrivarustus on külas korralik. Kvaliteet on suhteliselt hea, kuid tormiste ilmadega võib esineda katkestusi – põhjuseks on metsa läbivad elektriliinid, millele kukuvad murduvad oksad.

Ida-lääne suunal läbib küla ääreala Paldiski sadamat Via Balticaga ühendav Vasalemma-Riisipere-Varbola tee. Küla keskusest viib asfaltkattega tee 5 kilomeetrit loode suunas asuvasse Turba alevikku. Turba juurest möödub külale lähim oluline magistraal Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla maantee. Teine suur küla lähedusest mööduv maantee on 15 km ida suunas asetsev Tallinn-Pärnu maantee.

Ajalehtede ja muu posti kättesaadavus on hea – posti toimetatakse Lehetusse tööpäevadel ja laupäeviti. Ajalehtede ja ajakirjade müük toimub Turba kaupluses ja kaarte ning postmarke on võimalik soetada Turba AMS-i lillepoest. Postipakke saab saata ja tellitud pakke saab kätte Turba kaupluse juures asuvast Omniva postipaki automaadist.

Enamus Lehetu majapidamistest on ühendatud tsentraalsesse veevõrku ja varustatud ühiskanalisatsiooniga. Joogivee kvaliteet on hea, sest 2013 aastal renoveeriti Lehetu reoveepuhastusjaam.

Prügiveo teenust osutab MTÜ Jäätmevalduskeskus. Eramajade prügimajandus on lahendatud individuaalselt.

Lehetu küla teeviitadest on olemas eelnimetatud suurematel maanteedel suunavad viidad ning külla sissesõidul on Seve Ehituse AS, Saidafarm OÜ ja Lehetu külakeskusesse suunavad viidad.

Telefoniside võimalust pakuvad Telia, Elisa ja Tele2. Interneti- ja televisiooniteenust pakuvad Telia ja Elisa ning osad külaelanikud kasutavad ka satelliittelevisiooni teenust. Lehetu külakeskuses on avalik internetipunkt.

Küla elanikkond

Valdav enamus küla elanikkonnast elab küla keskuses, kuid esineb ka hajaasustust.

Rahvastiku soolis-vanuseline jaotus (01.01.2019)

Vanus	Mees	Nais	Kokku
0-4	4	8	12
5-9	3	4	7
10-14	5	10	15
15-19	6	8	14
20-24	6	5	11
25-29	9	7	16
30-34	7	1	8
35-39	9	5	14
40-44	6	4	10
45-49	3	5	8
50-54	2	7	9
55-59	11	11	22
60-64	10	3	13

65-69	5	3	8
70-74	3	3	6
75-79	0	0	0
80-84	1	0	1
85+	0	3	3
Kokku	90	87	177

Küla rahvastik on noor – kuni 20-aastased moodustavad 27% kogurahvastikust. Tööealisi elanikke on 62% ja pensioniealisi on 11%.

Küla elanikkond on viimase 15 aasta jooksul vähenenud. Kui 2004 aastal oli külaelanike arvuks 214, siis külast on ära kolinud 37 inimest (rändestatistika puudub).

Küla inimkapital

Külaelanikke on kõikvõimalikelt elualadelt. Valdav osa elanikke omab kesk- ning keskeri haridust ja leidub ka kõrg- ning põhiharidusega inimesi. Osa inimesi on läbinud ka erialaseid või teisi täiendkoolitusi.

Külaelanike koostöö

Külaelanike omavaheliste suhete aktiveerimiseks asutati 1997 a Lehetu Maanaisteselts, mis 2005 aastal nimetati ümber Lehetu Külaseltsiks. Seltsi põhiliseks ülesandeks on külaelanike kaasamine külaelu arendamisse, et elanikel oleks elamisväärne ja turvaline elukeskkond. Külaseltsi ülesandeks on veel koordineerida ja planeerida organisatsiooni sisest tegevust, pakkuda külaelanikele vabaaja veetmise võimalust, koolitust ja nõustamist, toetada noorte omaalgatust ning pakkuda tegevust loovtöö ringis ja vajadusel kaitsta ning esindada külaelanikke suhetes riigiorganitega.

Seltsil on välja kujunenud traditsioonilised ühisüritused, aga alati ollakse valmis ka uuteks väljakutseteks. Seltsi kasutuses on endine lasteaia hoone, mis vajab renoveerimist.

Lehetu küla ettevõtjatega on sõbralik koostöö, sest nemad on meie ürituste sponsorid ja osalevad ka ise koos oma kollektiividega seltsi poolt korraldatud sündmustel.

Vallavalitsuse ja kohalike volikogu liikmetega on hea koostöö – tunneme oma tegevuses nende toetust. Tihe koostöö on seltsil Nissi kultuurikeskusega.

Väljaspool valda teeme koostööd Kodukant Harjumaaga, Lääne-Harju Koostöökoguga ja HEAK-iga. Heameelega võtame osa nende poolt korraldatud koolitustest ja üritustest.

2 Küla SWOT analüüs

Lehetu küla võimalused ja väljakutsed

+	-
Ühissündmused	Halbade ühendustega ühistransport
Ilus loodus	Töökohtade vähesus
Kokkuhoidev kogukond	Puudub kaubandus
Põlvkondade järjepidevus	Elanikest (suur?) osa toimetulekuraskustes
Toredad lapsed	Hooldamata kinnistud
Turvaline keskkond	Külakeskus vajab renoveerimist
Vaikus, rahu ja privaatsus	Puudub kergliiklustee
Külakeskuse olemasolu	Tiik reostunud
Puhas keskkond ja õhk	Vähe huvitegevusi

Tunnustatud liidrid	
Toetavad sõbrad ja naabrid	
Suhtlemisvõimalused	
Ettevõtlus	
„Töomesilased“	

3 Küla tulevikupilt

Aastal 2024 on Lehetu külas:

1. Elanikele elamisväärne ja turvaline elukeskkond
2. Külaelanike hulgas populaarne külakeskus
3. Aktiivne koostöö omavalitsusega ja teiste organisatsioonidega
4. Rõõmsad, koostöövalmis, koolitatud ja tulevikku usuvad inimesed, kes oskavad oma kodukohta väärtustada ja hoida.

4 Küla arengueesmärgid

1. Aktiivne külakogukond, kellel on tugev identiteet, kes seisab küla hea maine eest, kes osaleb üksmeelselt ühisüritustel.
2. Toimiv külakeskus, kus on raamatukogu, avalik internetipunkt, saal, köök, wc, saun, käsitöötuba, noortetuba, panipaigad ja mis on avatud kõigile külaelanikele.
3. Aktiivselt tegutsev selts, mis on koostöövalmis omavalitsusega ja teiste organisatsioonidega.
4. Küla suutlikkus ise oma elu korraldada ja juhtida.

5 Tegevuskava

Lehetu küla arengukava tegevuskava 2019-2024

Valdkonna tegevused	Aeg	Täitja/vastutaja/rahas taja	Tulemus
1. Kultuur ja haridus			
Huvitegevuse ja sündmuste korraldamine vastavalt väljaselgitatud huvidele, eale ja harjumustele	jätkuv	Külaselts (KS), vabatahtlikud	X sündmust X osalejaga
Uute algatajate innustamine ja toetamine nende tegevuses	pidev	KS, vabatahtlikud	X arv organisaatorit on lisandunud
2. Sotsiaalteenused			
Toidupanga võimaluste kasutamine	2019-2024	KS, KOV	Aastal 2019 Toidupanga abil jagatud toitu 5 perele 1 x nädalas
Riiete jm taaskasutus	jätkuv	KS	
Saue valla sotsiaaltöö spetsialisti vastuvõtt Lehetu külakeskuses	2019	KOV	Vastuvõtt 1 x kuus
3. Turvalisus ja heakord			
Heakorralgud avalikel kinnistutel	jätkuv	KS, KOV, omanikud	
Tiigi puhastamine ja puhkeala		KS, KOV	

rajamine			
Lipuväljaku rajamine külakivi juurde (annetuskampania läbiviimine 24.02-01.08)	2019	annetused	
Töötav naabrivalve	pidev	Külaelanikud, KS, KOV, MTÜ Eesti Naabrivalve	Asutatud Naabrivalve piirkond. Külaelaniku kodust ära olemise ajal naabri julgus tunda huvi naabri korteris või õuel toimuva vastu
Lehetu küla läbiv tee muuta küla keskuskes liikluskorralduslikult õuealaks	2019	KS, KOV, Maanteeamet	Veoautod, mis sõidavad läbi küla, on suunatud sõitma kõrvalteele
4. Transport ja kommunikatsioonid			
Valgustatud Lehetu-Turba kergliiklustee	2022	Koostöös KOV+fondid	Kasusaajad – ca 180 Lehetu elanikku ja ca 900 Turba elanikku
Külaelanikele kättesaadav transpordiskeem (kus millal liigub, millised on võimalused ja millised vajadused)	2019	KS	Avalik bussiplaan
Vajaduspõhise transpordi ettepanekud ja taotlused ettevõtjatele ja KOVile	2019	KS	
5. Ettevõtlus			
Ettevõtlusteemaline inspiratsiooniseminar (koolitus) – kas minust võiks saada ettevõtja?	2019-2020	KS, KOP	Asutatud x ettevõtet
Kaubandusettevõtte külas		ettevõtja	Toidukaupade müük tellimise peale
Müügipäevad/laadad	pidev	KS, ettevõtjad	X müügipäeva
Kolmnurkse haljasala ja Tondi kinnistu korrastamine pargiks koos väljõusaali ning laste mänguväljakuga ja koerte harjutusväljak näituste ning demonstratsioonide korraldamise võimalustega, autode parkla, DC	2019 - 2021	KS, KOV, partnerid	Korrastatud haljasala koos vajalike rajatistega
Teenuste väljaarendamine ja pakkumine külakeskuse baasil (ruumide rent, õueala rent, toitlustus, sündmuskorraldus jmt)	pidev	KS	Omateenitud tulu külaseltsile
6. Külakogukond/külakeskus			
Külakeskuse renoveerimine lähtuvalt planeeritud tegevuste vajadusest - Katus, aknad; - Fassaad; - Maaküte; - Elektri-vent.süsteem; - Saun - Ruumide remont vastavalt	2019-2024	KS, KOV, fondid	Korrastatud külakeskus

tegevuste vajadusele - Raamatukogu koos avaliku internetipunktiga - Parkla - Uus aed koos väravaga - Kuur heakorrahendite jaoks			
Küla kodulehe loomine	2019	KS	Lehetu küla koduleht
Huvitegevuste kava loomiseks küsitluse läbiviimine külaelanike seas	2018-2019	KS	Küsitlus viidi läbi dets 2018 - jaan 2019, 34 vastajat. Tulemused avaldatud arengukava lisas.
Info levitamine külaelanikele, partneritele, huvilistele erinevate kanalite kaudu (e-posti loend, koduleht, Facebook, teadetetahvlid)	pidev	KS	

6 Arengukava jälgimine ja korrigeerimine

Iga-aastaselt külaseltsi üldkoosolekul toimub aastase tegevuse tutvustamine, seatud eesmärkide täitmise esitlemine ja hindamine, arengukava ülevaatamine, korrigeerimine ja täiendamine. Arengukava seirega tegeleb MTÜ Lehetu Külaselts. Arengukava vastuvõtmisest ja muudatustest teavitatakse Saue Vallavalitsust.

Lisa - Ankeetküsitluse tulemused

Küsitlus viidi läbi ajavahemikus 06.01 – 20.01.2019. Välja jagati 65 ankeeti, tagasi laekus 20, vastas 18 peret.

1. Mida olulist on Lehetus ära tehtud, millega enim rahul olete?

- Bussipeatus – 11
- Toimiv, korda seatud külakeskus, laste tegevuse organiseerimine – 5
- Korda ja puhtust on rohkem, hoolitsetum, ühised koristustalgud – 4
- Vee- ja kanalisatsioonitrassi renoveerimine 3 – peale selle rajamist ei haise enam külast väljaminev tee.
- Lehetu külakeskuse juurde viiv tänav on valgustatud, tänavavalgustuse laiendamine – 3
- Külaseltsi aktiivne tegutsemine – 2
- Kõik, mis on ära tehtud, on ka oluline olnud ja olen sellega rahul. On hea, et küla elab. Enamjaolt tehtuga rahul - 2
- Korterühistute loomine – 1
- Olemas on teadete tahvel - 1
- Sel talvel on paranenud teehooldus Lehetu külas - 1
- Ei oska vastata - 1

2. Mis on tegemata ja mis enim häirib?

- Valgustatud kergliiklustee Turba–Lehetu vahele – 7
- Neljakordne maja ehk tondiloss on lammutamata - 6
- Tiik on puhastamata – 6
- Normaalsel ühistranspordil ei ole – 4
- Lehetu külavahelised teed võiks korda teha - 3
- Hooldamata haljasalad - 3
- Busside sõiduplaani on puudu - 2
- Toidupoodi ei ole - 2
- Raamatukogu ei ole - 1
- Vanemate inimestega ei ole arvestatud külakeskuse tegemisel, ainult lastega - 1
- Vanematele inimestele võiks korraldada kohvikõhtuid koos külalistega – 1
- Tamme maja tagune kuur näeb inetu välja. Paneelmaja otsapoolsed seinad vajavad soojustamist - 1
- Hooldamata metsad, mis on külast väljaspool - 1
- Sotsiaalkorterite elanikud - 1.
- 3 korterit – 1
- Võiks olla lamav politseinik - 1
- Küla võiks olla liikluse mõttes õueala - 1
- Prügi, taara maha ja kraavidesse loopimine - 1
- Puudub infrastruktuur (elementaarsed teenused) – 1

3. Mis on Lehetu küla märk, mille järgi teda tuntakse?

- Saidafarm - 10
- SEVE - 3

- Siin pole eriti midagi ja igav on - 1
- Külakeskuse järgi - 1
- Ei oska öelda - 1
- Et on ääremaa, kus eluks oluline infrastruktuur puudub - 1
- Lasterikkad pered. Kõik üritused rahvakalendri tähtpäevadel lastele tähistatakse ühiselt – 1

4. Mis võiks olla Lehetu „Nokia“?

- Saidafarm - 2
- Rahu ja vaikus.
- Nokia oleks see, kui külakeskuse asemele tehakse lasteaed uuesti või lastehoid, kuna on palju väikseid lapsi ja tuleb juurde.
- Farmitöö.
- Kas võiks olla?
- Lehetu küla keskel asuvad tiik, tiigimägi ja tammepuu.
- Puhas loodus, (Natura), turvalisus, „KODUTUNNE“.
- SEVE.
- Ilus ja armas väike külake mis paneks ahhetama.
- Turvaline ja öko elupaik.
- Hästitoimiv külakogukond.

5. Kui hästi Te olete kursis küla ühistegevusega?

- Ei ole - 2
- Kehvalt - 3
- Rahuldavalt - 10
- Hästi – 5

6. Kuskohast saate infot küla ühisürituste kohta?

- FB - 12
- Kuulutuse stend – 9
- Sõbrad - 7
- Veel – Saidafarmi kontorist, e-posti kaudu, seltsi liikmetega otsekontakti kaudu

7. Kas olete nõus osalema küla ühisürituste korraldamisel?

- Ei - 6
- Mõnikord – 1 (kuna pole aega); 11
- Jah (kontaktid) - 2
- Jah, nõus üritustel osalema.

8. Millistest huviala ringide toimumisest olete huvitatud Lehetu külakeskuses?

- Keskealiste ja eakate jututoad.
- Pensionäride kooskäimine 1 x kuus.
- Millestki trennilaadset ringist (aeroobika vms muusika saatel võimlemine/liikumine).
- Kirjandus-, usu(religiooni)-, kodundusring.
- Korvpall, jäähoki (talvel), sport.
- Ei tea.

- Soengu tegemise õpetus.
- Eesti keele kursus.
- Ehitada spordiväljak.
- Erinevad inimarengut toetavad loengud (tervis, psühholoogia) igale vanusegrupile.
- Keeleõpe.
- Kunst.
- Ei oska öelda.

9. Kas Te kasutate ühistransporti ja olete rahul selle korraldamisega?

- Kasutan - 13
- Ei kasuta - 6
- Hea - 4
- Rahuldav - 5
- Kehv - 7

Mis võiks olla teisiti? (Ettepanekud)

- Marsa võiks ka paar korda päevas käia Lehetusse (õhtul viimane ka) - 4
- Avalik sõiduplaan - 3
- Tihedamad ja kiiremad ühendused - 3
- Kella 8 ja 10 vahel buss Tallinna ning lisaks tagasi mõni liin - 3
- Buss, et käib ükskord päevas Tallinnasse, võiks rohkem käia. Tahaks ka päeval Tallinna saada. Lõuna ajal buss Tallinna - 3
- Bussid ei vii Riisipere rongile, ei arvesta rongi aegu - 2
- Hommikuti väljub buss nädala sees kl 6.10. See on nii vara. Lisaks sellele võiks hommikul minna buss kasvõi rongijaama, et saaks linna ilma nii vara ärkamata - 1
- Ees Lehetus võiks olla nõudepeatus - 1
- Laste ja täiskasvanute bussid võiks olla eraldi - 1
- Transport Turba kooli ja Lehetu vahel 07.00 kuni 16.30 on ilmselgelt liiga pikk koolipäev - 1
-

10. Kui hästi Te olete kursis volikogu ja vallavalitsuse tegevusega ning kust saate infot?

- Hästi - 1
- Rahuldavalt - 12
- Kehvalt - 9
- Infot saab Saue Valdurist - 4

11. Kas Saue Valdur on Teile kättesaadav ja Te loete seda?

- On - 19
- Ei ole;
- Loen - 18
- Ei loe - 1; 1- ei valda eesti keelt.

12. Kuidas Te hindate Lehetu küla mainet?

- Hea - 6
- Rahuldav - 7

- Kehv – 8
- Joodikute möllud, politsei väljasõidud alatasa.

13. Kuidas Te ise iseloomustate Lehetu küla oma tuttavatele, sõpradele, kolleegidele?

- Rahulik koht.
- Normaalne, inimesed on toredad, läbikäimine tihe ja sõbralik, vaikus ja rahu, samas linna lähedus.
- Väikse, vaikse külana, kus on lapsi palju ja tuleb juurde ning kolitakse rohkem linnast maale, aga kus puudub lasteaed ja kool.
- Et meil on farmikauplus ja SEVE Ehitus.
- Väike, turvaline, rahulik paik looduse keskel.
- Rahulik, kuid kehva transpordiühendusega kant.
- Parim privaatne koht, turvaline, vaikne, hea suhtlemiskeskond, looduslähedane, „retro“.
- Väike koht Turba (Riisipere) külje all.
- Tutvustame Lehetus toimivate firmade järgi.
- Vaikne koht.
- Tavaline küla maailma lõpus, mille ümber on suured rabad ja metsad ja kus on väga hea elada.
- Välimus ei ole muutunud 35 a jooksul, on ainult viletsamaks jäänud. Pole kauplust, raamatukogu, I-punkti, ujumiskohta, lasteaeda. On suur SEVE ja suur Saidafarm.
- Lehetu küla.
- Positiivselt.
- Saidafarm, kuulus mahefarm asub siin.
- Suhteliselt vaene kant.
- Logistikat on raske korraldada.
- Aktiivne külaselts.
- Ülbed inimesed.
- Hea ja turvaline.
- Väike külake maailma lõpus, kus puudub anonüümsus ja privaatsus.
- Sumbküla, tiheasustus, sõbralik, salliv, lasterohke, ilus loodus.

14. Kuidas hindate külaelanike omavahelist läbisaamist?

- Hea - 4
- Rahuldav - 10
- Kehv – 4
- Suurt ei tea

15. Teie leibkonna liikmete arv ja vanus - 18 peret vanuse vahemikus 11 kuni 70.
Leibkonnaliikmete arv: 1, 2, 3, 4, 5.

16. Kas Te elate:

- kortermajas - 13
- eramajas – 8

17. Kas Te plaanite Lehetusse elama jääda ka edaspidi?

- Jah - 10
- Ei tea - 9
- Kolin ära – 2

18. Kas Te olete registreeritud valla elanikeregistris?

- Jah - 26
- Ei – 2

19. Kus töötavad Teie leibkonna tööealised liikmed?

- Lehetus - 4
- Saue vallas (asula) - 3 ;
- Mujal (sh Tallinn) - 16
- Ei tööta – 4

20. Milline on Teie leibkonna liikmete haridus

- Kõrg - 2
- keskeri - 13
- kesk - 9
- põhi - 5
- alg – 1

21. Mis elukutse on Teie leibkonna liikmed omandanud ja mis ametit nad peavad?

- Lapsehoidja-õpetaja abi, bussijuht.
- Oleme pensionärid.
- Logistik, raamatupidaja – teenindaja.
- Administraator.
- Autojuhid, pensionär.
- Kaubandus ja mehhaniseerimine.
- Mõlemad oleme lõpetanud Võrumaa Kutsehariduse keskuse.
- Pensionär.
- Farmitöö.
- Sotsiaaltöötaja.
- Klienditeenindaja, tisler.
- Ettevõtja, ametnik, tehasetöötaja.

22. Mitu last on Teie leibkonnas ja millises koolis/ lasteaias nad käivad?

- Turba lastead-kool – 3
- Nissi Põhikool
- Riisipere lasteaed
- Mujal (nimetage) – 3 kutsekoolis

23. Kes on Teie meelest vahelülis külaelaniku ja valla vahel?

- Nissi halduskeskus - 3
- Lehetu Külaselts – 4
- Ei oska öelda.

- Ei tea, lähen ise küsin, kui midagi vaja on, aga Olvia on ka abiks vajadusel.
- Mitte keegi.
- Ise.
- Elvi Urgas - 2
- Pole õiget külavanemat, kes suhtleks, kes oleks rahvamees.
- Ei tea.
- Külaelanikud ise.
- Aktiivne kogukond.

24. Millisena Te soovite näha Lehetu küla 10-15 aasta pärast?

- Puhas, korras ja inimesed normaalsed (sõbralikud, hoolivad).
- Rohkem välja arenenud.
- Ei oska öelda.
- Loodan, et siin on hea, rahulik ja turvaline elada, ilus ja puhas, viisakad inimesed.
- Soovin, et siin oleks majades, korterites, elanikud. Poleks tühjalt seisvaid pindu. Ja, et kortermajad ja eramajad oleksid hoolitsetud ja renoveeritud. Ja, et välisvalgustus oleks ümber küla kuni Turbani.
- Lasteaed, algkool, spordihoone, raamatukogu, pood (toit+tarbekaup), haljasalad.
- Ei tea.
- Lehetus võiks olla oma kauplus.
- Turbana.
- Soovin näha Lehetu külas toredaid ja tegusaid peresid, kus kasvab palju lapsi.
- Ehitatud uusi maju, kauplus, uusi töökohti, haritud inimesi.
- On kauplus, lasteaed.
- Tsiviliseeritud, ülesehitatud külana.
- Tegusamaid ja aktiivsemaid elanikke, kes panustaks rohkem kogukonda.
- Arenenud ja toimiv, kogukonna lasteaed-kool.
- Külakeskus, mis tegutseb (?) igas vanuses Lehetu elanikule.
- Elujõuline küla, kus on hästi toimiv kogukond.
- Puhtana, rohelisena.
- Külaelanike arvu suurendamine.
- Külaelanike arvu suurendamise kaudu on võimalik parandada elutingimusi ning pakkuda rohkem võimalusi, teenuseid.
- Ettevõtluse arendamine.
- Inimesel võiks olla töötamise võimalus kodukandis.

Külaelanike arvu suurenemine, turismi arendamine, veel ideid???

- Siin võiks olla kauplus, teenused (eluks vajalikud), noortele spordihoone.
- Parem transport Tallinnaga, oma kauplus.
- Külaelanike arvu suurenemine – 3
- Rohkem intelligentset rahvast, turiste ei oota, väike poeke, käsitöökoda, kohvik.
- Kohapeal võiks olla kauplus, lasteaed, raamatukogu, sportimisvõimalused.
- Positiivne, üksteisest hooliv, hoolitsev, lapsi ja loomi armastav keskkond.
- Normaalne transpordi liiklus.
- Lehetu külakeskus võiks olla toredaks kohaks, kus saaks korraldada sünnipäevaid, pulmapidusid, põnevaid üritusi nii küla elanikele kui ka paljudele elanikele üle suure valla.
- Korraldada õppepäevaid, lastele laagreid, luua matkarada rabasse (Turba ja Lehetu vahele).
- Et ei paigutataks siia asotsiaalseid ja kuritegelikke kildkonda.

Mis suunas me soovime liikuda?

- Et säiliks seegi, mis on, elementaarsed vajadused oleks kohapeal võimalik kätte saada.
- Paremuse poole.
- Prioriteet peaks olema külaelanike heaolu; võimalus käia ja olla külast väljaspool; arendada logistikat, olla ühenduses teiste ja suurematega; suurendada soovi siin olla ja siia tagasi tulla – et küla püsiks!
- Ikka otse ja edasi paremuse suunas.
- Et oleks kultuurne.

Kes me soovime olla?

- Oleme nagu oleme, et sellisena meid ka võetaks ja hästi suhtutaks.
- Paremad inimesed.
- Tublid eestlased.
- Töökad, aktiivsed, haritud, sallivad.
- Märgata inimest!
- Ettevõtlikud, entusiastlikud.

25. Missuguse inimesena Te näete Lehetu küla? (Sugu, vanus, haridus...)

- Naine, 40 a, kesk.
- Naine, 71 a, kesk-eri.
- Hetkel üsna igav, kui kõrvalt vaadata, aga optimistlik.
- 6 a tüdruk.
- Laisk mees 80-es.
- Tööka, aktiivse mehena, 30 – 40, põllumajandus.
- Keskealine tegus naine.
- Noorepoolsem, tegus ja abivalmis inimene, kes soovib aktiivselt osaleda Lehetu küla elus ja tegevustes.
- Naine, 45a, keskharidusega.
- Naine, 50pluss, lüpsja.
- Vana kuri naine, kes vihkab lapsi, keskhariduseta.

26. Missugust väärtust me loome, pakume?

- Säilitame inimlikkust, hoolivust.
- Olla silmapaistvam küla Eesti kaardil.
- Parimat.
- Arenguruumi on.
- Linnakärast ja –kiirusest eemal olemisest (rahu, vaikus).
- Et hoida oma kodukanti, oma laste lapsepõlvemaad. Et koju tulles oleks neil kodutunne.
- Et me kõik saaksime koos elada ja tegutseda, et hooliksime oma küla elanikest ja väärtustaksime tehtud töid ja tegemisi.
- Külaselts teeb kõik, et lastest saaks INIMESED, jagab ka riideid.
- Ehitada kool.
- Lastele pakume turvalist kasu, keskkonda ja tasakaalukat arengut.

- Ei saa küsimusest hästi aru, kuid minu arvates pakume turvalist lapsepõlve.
- Elukeskkonda

27. Lisaarvamused, ettepanekud

- Taastada Saue valla sotsiaaltöötaja vastuvõtt Lehetu külakeskuses.
- Ühte suurt kauba- ja teenuste keskust, vaba ajaveetmise kohta (kaasaegset).
- Pareim ühendus valla keskusega. Saaks paremini rongijaama, ei peaks ootama.
- Mõelda suurelt, unistada suurelt; ärme taha olla tavaline, nähtamatu, vaene, igav (kõik on võimalik). Rohkem positiivsust!!
- Ahistab – piirid küla sees ja väljaspool. Era-alade lisandumisega liikumisvabadus nii piiratud. Eakatele ja keskealistele võiks (peaks) olema tegevust külakeskuses.
- Lehetu Külaseltsi tuleb hinnata. Teeb kõik, et Lehetu lastel oleks hea.
- Organiseerida leiva müüki paar korda nädalas.
- Ettevõtteid võiks luua rohkem töökohti, ehitada elumaju külas elavatele töölistele ja nende peredele.
- Lehetusse sissesõit võiks olla ilusam, kolmnurkne haljasala korrastatud. Sinna võiks rajada korrastatud ja aiaga ümbritsetud ala koerte jalutamiseks ja miks mitte koertele korraldada ka võistlusi ja näituseid.
- Põhiline on ettevõtluse arendamine ja uute inimeste toomine külasse.
- Kaubanduskeskus Turbasse Haapsalu maantee äärde.

Juhan Särgava arvutus Lehetu-Turba jalgteede kohta: Tee kogupikkus on 4 km (3960m)
 2 m kõvakattega maksab ca 150 €/jm; kruusakattega ca 50 €/jm
 Teisisõnu jutt tuleb ca 600 000 € kogupikkuses. (200 tuh. kruusakattega.)

KÄIGURADA >>SAMMHAVAL	Vahemaa	Kõva kate	Kruusakate
1. Lehetu külas Farmi tee ristist Seve (Töökoja) teeristini -	360 m	54 000	18 000
2. Seve teeristist küla piirini, st. viimase majani Nurme tee ristis	945 m	141 750	47 250
3. Nurme teeristist Turba alevi piirini	1950 m	292 000	97 500
4. Turba jalgteede lõpust alevi piirini	715 m	107 250	35 750
Kokku	3970 m	595 000	198 500